

առիւթ մէջ հաց մը վարտառութեան մէջ փոփոխաց երազ մը համարեցաւ: Ահապսիկ իր բերելուն լաւն ստաջին բառերու — Չէ՛, առանկ մ'ըրեմ, երբ սիրակեալն, ասով չկրնար արգարտանալ: Այսկերտ կամ այս հանդիմանալուն դուզացորթն թիկնները չէ տեսեր: Երբ չկրնար հաստատել կամ ախորժակի կրթութիւնն չունի եղեր կամ ինքը Գերմանացի բլլալուն, Բրուսաղւայն համարուն առաջ թողնելու նպատակ ու գեր է ու

Եւ յիշուի պատկերին անհնաբը կապեցայի պէնանց մը ժողովան: Երբ մէկը տեղանի մը քովը անկարգի դրեց: Մէջ նստանքի պիտիւնով իմ պեղնէն ինկան էին: Երբ մէկն ալ անշայտ վախճանին միայն տարակուսելով՝ ապուրեանք մը մտախառն նստեց: Սատարուն կը խողային, որ մէկն արբուրու յեղած, խաղը նկատելու գրադեր էին:

Երբ, կիներն ինչուսեղ զէլ արեւոյ, բառ, իր խօսքը շարունակելով, Գերարուեստից ուղիւն մտածութեանց վտակաւորին, եւ հասարակաց անտուր մեծամեծ գրացմանց հընգրիս արտաքարտութեանց, եւ առնաարակ գեղեցկին պիտի ծառայէ և խաղիսին եւ որդւղջը: Ինչպիսիք գալարու առցոր մէջ ճարտաւորով զաղխուելուն և աւելի սոսկայի եւ քստմունեցունքի տեսարան չկայ: Բայց արուեստագէտը զրից անկանութեանը քարին վրայ անանկ նշանաւորեց: Երբ ինքնակային սպեղիցը կարեկցութեանը հետ՝ ճշմարտութեան հետ նկատողին սրտին մէջ արուեստին վտակութեան վրայ հրացութեանը կը յուզէ միանգամայն: Հոս ենթակային անհոռութեանը արուեստը յիշեցնել չի տար կոր: Ուստի արուեստն իր պայտօնին հակառակն ընելով, գաղափարն աչաց ընծայած տեղը ինքը՝ գաղափարին զուտ երմոցութեւ և լուսանըկարն որդեւ եւս՝ գեղարուեստից ուղիւնք: Նանկանութեան մէջտեղը կը գտնապէ եւ իր բոլոր քանիքն ու կուսկցացորը հակառակ չկրնար կոր գեղարուեստից կարգն անցնի:

Այն տեղը կիներն իս լանկարծ իր քովը չըլմանելով, խօսքը խորեղէն գտաւ: Ընկերին ալ իսպախելն խօսելով բառ: Երբ Հայերէն մի խմբի՝ Գիտն ևս Տանիք կը հասկնայ: Բայց գիտն միայնուն եւ իսպախելն խօսելուն տեղը երկեղէն ալ լանկարծ ձեցցին ու հոռաշարն անկէ: Գիտն արդէ չըզկնքս ալս՝ հրաշակ

զկայրին մտածութեանը յափշտակել տալով, զէպքն անդառնալի կորստեան պիտի մատնէի: Բայց միտքս վրաս բերելով խօսմունքն ուրիշ տաննի թողուցի, եւ յիշելով որ անոնց իսկ խորշիկը իմ կարծեցեալ տանկութեան, եւ տանկութեան ալ կարմիր գլխարկիս երեսն էր: Դեպքն առանց տանի կորսնցնելու, վար իջալ գտնվեց, եւ հանդիմանալուն զարեք քովի մանր կրկնակն եւ րոպակն գլխարկ մը առի: Գլխարկ գրի, եւ կարմիր գլխարկի գլխարկ պահուէ եւ գրպանն ալ կապուող սկիզբս հանցի աչքս դրի: Գարաջս հանդիմանալուն չորս կողմն ինկայ որ կորուստանելու գտնամ:

Այս վայրկեան, հետաքրքրութեան եւ զարմանաց ոգին դարձաւ միտքս գրաւեց: Հանդիմանալուն մէջ կին մը հայերէն կրնայ խօսիլ Փոյթ չէ, Հայու կին մը հայերէն կրնայ խօսիլ: Բայց ինչպէս գրեմ եմ նէ անանկ կը խօսի: Ասոր իմ ակամբին վկայութեամբ իմ ալ հաւատարմութիւն չի գար: Այս ալ փոյթ չէ: Կիներն իր ընդունելութեանը ընդունելու արտի մտքս պարակել, եւ անոր նպատակն իր նոր ընդուն ալ գարմանել: Բայց գեղարուեստից սկզբն ինչն ու բարոյականին վրայ հայերէն կը խօսի կոր: Արդարեւ թէ որ եւ այս կիներն տեղամ մըն ալ չտեսնամ, անգամ մըն ալ մտիկ չընեմ նէ: Ինչպիսիքս զէմ կը պնդեմ որ երազ տեսած եմ: Վասն զի, միշտեւ այն ասունը, Հոռմ ընակող հայ մարդու քերէն անգամ՝ իր սովորական խօսակցութեան մէջ, առանկ գատառան չեմ լսած, եւ ասանկ երթանք նէ, ասակ ետեւ ալ յաւիտեան լսելիք չունինք: Եւ եւս որդուս Ուրեմն եւ րոպակն կին մըն էր, որ հայերէն կը խօսի կոր: Բայց ներստալուցոյն հայերէնի արտասանութեան անշայտութիւնն և Ուրեմն հայ կին էր, եւ այս երկանիկ կրողն անգամ մըն ալ ա խարժիսի եւս տեսնալու համար տանի կորսնցնելու չէր:

Այս հետեւութեանը ոտու ընկերս մարակելով, բնականաբար ինչպիսիք, եւ ապահովութեան համար հանդիմանալուն ատորին մասն աչքն անցունելու ետեւ, իջածին հանդիմանակաց սանդուղքն ի վեր կ'ալլայի: Երանիկ չորս զին ինկայ որ այս մարդս կեղէն տառապանքի գտնում, եւ: շատ չընեց, գրաւեց:

վերջապէս ։ Երկուքն ալ անդդիական նաւա-
շինութեան չքնադակներս օրինակները զննելու
կեցած էին ։

Այս անգամ եւրոպական գլխարկը դիւրեմք
չխաղցունելով, զգլխարկն փոփոխութենէն զգե-
ցողին անփոփոխութիւնը չկրցին նշմարել ։ Եւ
իրենց հայերէնը պահեցին ։ «Յուա՛կ», ըսաւ
յանկարծ կիներն իր ընկերին, աղայութիւն
ըրինք կերակուրէն առաջ գալերնիս ։ քաղցն
իս կը նեղէ կոր, եւ չգիտեմ ուտելիք կը
զանուլ՝ հոս, պատառ մը հացին զոհութեամբ
էինք քորանք կը հատուցանէիք ։

Յուլակ իր հրեշտակային վարժածին այս
տրամախառն հեծութեան ի՛նչ պատասխան
պիտի տար չգրիտեմ ։ բայց ես ինքնին ընծա-
յուած ժողովը չկորսնցնելու փութով, Յուլակ
բերան չբացած՝ հետպարեցի, եւ գլխարկս վար-
առած, — Ազնիւ օրիո՛րդ, ըսի, թէ որ ձեզի ան-
հաճոյ չի թուիր նէ, հինգ քորանքով երկուք-
նիդ ալ, թերեւս իս ալ հետ՝ բաւականապէս
կը կշտացնեմ հանդիսարանէն չհեռանալով ։

Խ. Պ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

(Շարունակելի)

Իմ սիրաբն տուփ մըն է խոր ։
Ուր քովէ քով եմ չարեր ։
Ինչպէս չորցած թիթիւներ ։
Մեռած սէրերու բուր ։

Ոմանք հին են, զուռնառած ։
Ուրիշներ թարմ տակաւին ։
Եւ կան որ դեռ արիւնին
Յոյց կուտան սուր բիծը թաց ։

Դիակներն են իմ հողաշոյ
Վաղամեռիկ խանդերուն ։
Որ ապրեցան անգարուն
Ու կը քնանան այժմ անլոյս ։

Մերթ՝ գողունի՝ կը բանամ
Մենութեան մէջ գիշերին ։

Նուրը կախարիւր ցրտին ։
Եւ անեքեր ու թառամ

Նշխարներուն վրայ անդին
Արեւազուրկ զակհերուն՝
Կ'երգեմ դժեհայ եւ անյոյս
Սուգին օրօրը մըթին ։

ՏԵՐՈՎԻՇ

ՕՍԱՐ ԽԱՅԵԱՍ

ՔՆՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՅԻՐՈՒԹԻՒՆ

Դ

Թէպէտ իրայեամի բանաստեղծութիւնը այս-
պէս բարգուռած ու փարթամացած է կեանքի
փորձառութեան ու իմաստասիրութեան հար-
ցերէ, իր քառեակներուն ուղղակի դիտումը
չէ իմաստասիրական զրուծին մը հաստատել
կամ կեանքի նոր ըմբռնում մը բերել ։ Խաչ-
եամ, ընդհակառակն, այս քառեակներուն մէջ
կը ներկայանայ մեղի իբր հրաթափ հողի
մը որ իր մոտաւոր հետաքրքրութեամբ եւ հի-
ւտարուզելով, մատուցի նման, բոլոր կրօն-
ները, բոլոր վարդապետութիւնները եւ հոս-
տատելով միայն անոնց ամենուն զատարկու-
թիւնը եւ անգօրութիւնը զոհացում տալու իր
մտքին ։ Եւ այսպէս՝ անկարող կերտելու իր
մտքին յստակ եւ յարմար կրօն մը, կը մը-
նայ կրօնադուրկ քան անկրօն, իր հողեկան
յարափոփոխ վիճակներուն մէջ ալեկոծուելով
անդադար ու իշխուով խորապէս մարդկային
հակասութեանց մէջ, մերթ կ'ընդգրկէ կը հեղ-
նի, կը կատակէ, եւ մերթ, — բայց ո՛հ ա՛րափ
քիչ — հաւատիլ տաք չնշումէ մը խանդաղա-
սած, սիրոյ՝ երջանկութեան կարեւորութիւնը
նորէն կը տեսնանայ իր աչքին, կ'ընդմարէ
մաքուր շողիներու կայան մը վերնական ։ Եւ
ամենակարող՝ որովհետեւ ամենատիրող՝ մեծ
Հողին ։ Ընդհանուր ներսւմ, ասկէ պակաս
չկրնար ակնկալել իրայեամ անկէ, զոր Դժոխքի
ու յաւիտենական ասանջանքներու յարգարիչը
ըրած են կրօնները ։ Ան իր վեհոգի խաղերը
իրայեամ, մեղքի համար սուգն ի՛նչ է ։